

**МАТРОСОВА О.О.
КОВТУНЕНКО Ю.В.**

КОНТРОЛЬ СТАНУ ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

**Матросова О.О. – студентка
Ковтуненко Ю.В. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний політехнічний університет**

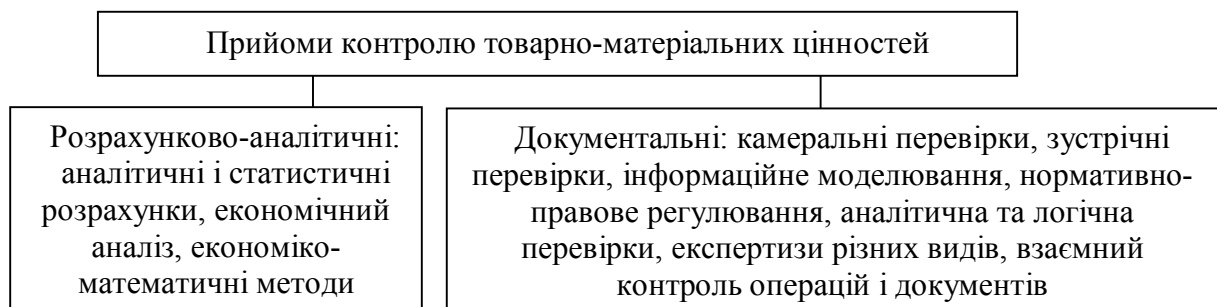
Необхідність контролю стану товарно-матеріальних цінностей в бюджетних установах не викликає сумніву не тільки через законодавчо закріплену необхідність реалізації Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю, але й через усвідомлення потреби в здійсненні ефективного внутрішнього контролю за витрачанням бюджетних коштів [1].

Контроль є основним джерелом для виявлення причин порушень, які виникають в управлінні товарно-матеріальними цінностями бюджетної установи. Значення контролю постійно збільшується, адже він є дійовим засобом впливу на прийняття управлінських рішень.

Основою контролю є визначення його функцій та ролі в загальній системі управління. Рациональна організація контролю можлива лише тоді, коли він розглядається як самостійна функція управління, тобто як система спостереження та перевірки процесу функціонування й фактичного стану об'єкта, що управляється.

Контроль – це сукупність заходів, що здійснюються уповноваженим суб'єктом контролю з метою виконання поставлених завдань та досягнення визначеної керівництвом мети. Основною метою контролю товарно-матеріальних цінностей є встановлення достовірності обліку та наявності їх в бюджетній установі [2].

Основні прийоми контролю товарно-матеріальних цінностей, які використовуються при здійсненні контролю, представлені на рис.1.

Рис. 1 – Прийоми контролю товарно-матеріальних цінностей

Основні завдання, які стоять під час контролю товарно-матеріальних цінностей в бюджетній установі:

- перевірити правильність визнання товарно-матеріальних цінностей активами суб'єкта господарювання;
- перевірити, чи відповідають чинному законодавству методи оцінки та обліку товарно-матеріальних цінностей в обліковій політиці підприємства, та встановити, наскільки вибір суб'єкта господарювання є оптимальним;
- встановити, чи дотримується підприємство прийнятих методів оцінки та обліку товарно-матеріальних цінностей;
- перевірити й оцінити стан внутрішнього контролю та системи обліку товарно-матеріальних цінностей;
- перевірити, чи здійснюється контроль за збереженням товарно-матеріальних цінностей у місцях їх зберігання та на всіх етапах їх руху;
- встановити, чи здійснюється контроль за використанням товарно-матеріальних цінностей у виробництві;
- встановити, чи своєчасно виявляються залишки товарно-матеріальних цінностей, непотрібні для підприємства, з метою їх реалізації чи обміну;
- перевірити, чи правильно та своєчасно здійснюється документальне відображення операцій і чи забезпечуються достовірною інформацією користувач інформації із заготівлі, надходження, відпускання та використання товарно-матеріальних цінностей;
- перевірити, чи правильно та своєчасно здійснені господарські операції з товарно-матеріальних цінностей відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності;
- встановити, чи немає на підприємстві протизаконних дій, пов'язаних із рухом товарно-матеріальних цінностей, суттєвих порушень і помилок у бухгалтерському обліку та звітності [3].

Основними джерелами отримання інформації для проведення контролю товарно-матеріальних цінностей в бюджетній установі є:

- внутрішні нормативні та загальні документи бюджетної установи;
- плани асигнувань, кошторис, лімітні довідки;
- політика бюджетної установи щодо обліку товарно-матеріальних цінностей;
- договори з матеріально відповідальними особами;
- договори з контрагентами;
- документація суб'єктів контролю з питань контролю за раціональним використанням та збереженням товарно-матеріальних цінностей;

- первинні документи та реєстри обліку за рахунками, призначеними для ведення бухгалтерського обліку товарно-матеріальних цінностей;
- реєстри зведеного синтетичного обліку, оперативна, статистична та фінансова звітність;
- інші документи, що відображають факти господарської діяльності, пов'язані з придбанням та списанням товарно-матеріальних цінностей;
- місця зберігання товарно-матеріальних цінностей;
- технологічний процес виробництва, а саме: інформаційні потоки сировини і матеріалів від складу матеріалів до складу готової продукції, тобто проходження матеріалів від однієї стадії виробництва до іншої, перетворення на готову продукцію [4-5].

Об'єктами контролю товарно-матеріальних цінностей є:

- кількісне та якісне приймання товарно-матеріальних цінностей від постачальників, а також при внутрішньому переміщенні між матеріально відповідальними особами, складами та виробництвом. При цьому досліджується: повнота оприбуткування товарно-матеріальних цінностей за даними бухгалтерського обліку; їх відповідність за кількістю та якістю даним супровідних приймальних документів і складених матеріально-відповідальними особами, а також повнота оприбуткування товарно-матеріальних цінностей, які надійшли без супровідних документів;
- умови зберігання товарно-матеріальних цінностей і закріплення матеріальної відповідальності. Досліджується, чи відповідає стан складського приміщення вимогам зберігання товарно-матеріальних цінностей (наявність вагів, полиць, шаф, контейнерів, протипожежного обладнання). Закріплення матеріальної відповідальності перевіряється за даними договорів про матеріальну відповідальність, укладених між адміністрацією бюджетної установи та працівниками;
- норми витрат сировини і матеріалів на виробництво та їх дотримання перевіряється обґрунтованість норм та їх застосування в забірних картках і відомостях на витрачання матеріалів;
- первинна документація з обліку товарно-матеріальних цінностей досліджується щодо достовірності відображених у ній господарських операцій;
- облік та звітність вивчаються стосовно достовірності даних щодо залишків та руху товарно-матеріальних цінностей, відображених у них;
- в примітках до фінансової звітності досліджуються інформація про: методи оцінки товарно-матеріальних цінностей; балансову вартість товарно-матеріальних цінностей за окремими класифікаційними групами; балансову вартість товарно-матеріальних цінностей, відображених за чистою вартістю реалізації; балансову вартість товарно-матеріальних цінностей, переданих у

переробку, в заставу; суму збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведено оцінку товарно-матеріальних цінностей відповідно до НП(С)БО 123;

– брак та пошкодження товарно-матеріальних цінностей – досліджуються причини, які зумовили виникнення негативних явищ, розмір невиробничих витрат, встановлюються особи, винні в завданні збитків;

– нестача цінностей та збитки, виявлені при інвентаризації, їх обґрунтованість і відповідальні особи – узагальнюється дослідження інших об'єктів, де виявлено збитки, перевіряється, чи підтверджується її розмір даними бухгалтерського обліку та іншими зібраними доказами, наскільки правильно встановлено матеріальну відповідальність конкретних працівників і розмір її відшкодування.

Контроль товарно-матеріальних цінностей в бюджетній установі зазвичай проводиться за типовими напрямками, зміст або послідовність яких може змінюватись залежно від особливостей діяльності бюджетної установи.

У кожній бюджетній установі повинен бути встановлений чіткий порядок, який забезпечив би своєчасний і повний контроль за всіма операціями надходження, зберігання, руху та використання матеріальних цінностей.

Література:

1. Білуха М.Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: підр. / За ред. проф. М.Т. Білухи.– Вид. 2-е, перероб. і доп.– К.: Укр. акад. оригінальних ідей, 2006.– 888 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Інформаційні системи бухгалтерського обліку: [навчал. посібник] / Ф.Ф. Бутинець, С.В. Івахненко. – Житомир: ЖІТІ, 2002. – 544 с.
3. Дікань Л.В. Контроль у бюджетних установах: підручник. – Х.: ВД «ІНЖЕК».– 2010.– 408 с.
4. Дікань Л.В. Контроль в бюджетних установах: Навч.-метод. посіб. для самоств. вивч. дисципліни / Л.В. Дікань, О.І. Щербаков, Ю.А. Ольховський / За ред. канд. екон. наук, проф. Л.В. Дікань.– Харків: ВД «ІНЖЕК», 2007.– 208 с.
5. Ковтуненко Ю.В. Класифікація та оцінка товарно-матеріальних цінностей бюджетних установ / Ю.В. Ковтуненко, О.О. Матросова // Економіка. Фінанси. Право. – 2017. – №5/1. – С.34-35